

В умовах сьогодення економічна безпека стає складною багатофакторною системою, тому що вимагає захисту всіх її складових на різних рівнях – від глобального до окремих суб'єктів підприємницької діяльності. Щоб досягти глобальну регіональну та національну безпеку, насамперед, треба забезпечувати економічну безпеку на рівні підприємства, тобто забезпечувати умови стратегічного розвитку та ефективного функціонування при впливі різноманітних загроз. Враховуючи ці фактори, щоб досягнути цілі діяльності будь-якого підприємства та забезпечувати його економічну безпеку, треба завчасно мінімізувати ризики внутрішнього і зовнішнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: монографія. Львів: ЛБІ НБУ, 2004. 195 с.
2. Валуєв Ю.Б. Процесно-функціональне управління промисловим підприємством: монографія. Одеса: ІПРЕЕД НАНУ, 2011. 296 с.
3. Копитко М.І. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємств (на матеріалах підприємств транспортного машинобудування): дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: 21.04.02. Київ: Вищий навчальний заклад «Університет економіки і права «Крок», 2015. 478 с.

Крикун А. М., Гордєєва-Герасимова Л. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

Захист комерційної таємниці є важливим питанням для будь-якої компанії, оскільки вона дозволяє захистити конфіденційну інформацію, що може стати ключовим фактором у конкурентній боротьбі на ринку. Комерційна таємниця – це будь-яка інформація, яка має економічну цінність, є невідомою іншим сторонам та захищається правом на її володіння. Захист комерційної таємниці передбачає захист від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації, такої як: технічні інновації, засоби виробництва, технології, технічна документація, комерційні та фінансові інформаційні ресурси, бази даних тощо. Це важливо для збереження переваг. Зловживання комерційною таємницею може завдати серйозної шкоди бізнесу, тому забезпечення безпеки цієї інформації є ключовим елементом стратегії управління ризиками компанії.

Основними об'єктами безпеки захисту комерційної таємниці можуть бути [6]:

1. Інформація про продукти або послуги – це може бути патентна інформація, зразки продуктів, опис технологій та інша інформація, що стосується продуктів або послуг, які компанія виробляє або надає.

2. Інформація про бізнес-процеси – це може бути інформація про внутрішні процеси компанії, такі як виробництво, логістика, фінанси, маркетинг та інші аспекти діяльності.

3. Інформація про клієнтів та партнерів – це може бути інформація про клієнтів, їхні потреби та проблеми, а також інформація про партнерів, які співпрацюють з компанією.

4. Інтелектуальна власність – це може бути інформація про патенти, товарні знаки, авторські права та інші види інтелектуальної власності, які належать компанії.

5. Інформація про персонал – це може бути інформація про працівників компанії, їхні знання та навички, інформація про заробітну плату та інші конфіденційні дані.

Основною метою захисту комерційної таємниці є збереження конфіденційності та нерозголошення важливих інформаційних даних про бізнес-процеси, технології, товари, послуги та інші аспекти діяльності компанії. Це дозволяє підприємствам забезпечити успішне функціонування на ринку та збільшення прибутку.

Основні заходи, спрямовані на захист комерційної таємниці, включають установлення відповідних правил і процедур, що регулюють доступ до конфіденційної інформації, використання технічних засобів захисту тощо (табл.1).

Застосування цих заходів в комплексі дозволить забезпечити високий рівень захисту комерційної таємниці та запобігти виникненню потенційних загроз.

Отже, захист комерційної таємниці є важливим елементом стратегії управління ризиками компанії [7]. Комерційна таємниця, що має економічну цінність та захищається правом на її володіння, є ключовим чинником у боротьбі між компаніями на ринку.

Основні заходи захисту комерційної таємниці

Основні заходи	Опис
Правове регулювання	Установлення законодавчих норм та правил, що регулюють використання комерційної таємниці [1]. Компанії повинні дотримуватись встановлених правил та виключити можливість їхнього порушення
Контроль доступу	Застосування систем контролю доступу до інформації компанії. Це включає ідентифікацію та автентифікацію користувачів, налаштування рівнів доступу до інформації та обмеження доступу до чутливої інформації
Криптографічний захист	Використання методів криптографії для захисту конфіденційної інформації. Це може бути шифрування даних, підписання документів та використання цифрових сертифікатів
Фізичний захист	Застосування заходів, що запобігають несанкціонованому доступу до інформації [2]. Це може бути встановлення систем відеоспостереження, використання системи контролю доступу до приміщень та обмеження доступу до серверних кімнат
Навчання персоналу	Проведення навчання з питань захисту комерційної таємниці для всього персоналу компанії [5]. Це включає навчання процедурам безпеки, правилам використання інформації та інших заходів, які допоможуть уникнути витоку чутливої інформації
Аудит безпеки	Проведення періодичного аудиту систем безпеки для виявлення потенційних проблем та вразливостей в системі. Це дозволяє компанії оперативно виявляти та усувати проблеми безпеки, що зменшує ризики витоку комерційної таємниці [5]

Основні заходи захисту комерційної таємниці включають установлення правил та процедур, контроль доступу, криптографічний та фізичний захист. Правове регулювання також грає важливу роль у захисті комерційної таємниці. Забезпечення безпеки цієї інформації є важливим фактором для збереження конкурентної переваги компанії на ринку, тому необхідно дотримуватись всіх встановлених правил та заходів захисту.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України № 322-VIII від 10.12.71 зі змінами та доповненнями: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 12.03.2023).
2. Закон України «Про захист прав на знаки для товарів і послуг», вводиться в дію Постановою ВР № 3771-XII від 23.12.93, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення 12.03.2023).
3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», вводиться в дію Постановою ВР № 237/96-ВР від 07.06.96, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 12.03.2023).
4. Безпека бізнесу: методи захисту комерційної інформації. Київ Центр учбової літератури. 2011. 296 с.

5. Захист комерційної таємниці в Україні: навчальний посібник / за ред. В.Ф. Шишкіна, В.А. Петрова. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2012. 336 с.
6. Іщенко О.С., Павленко І.В. Комплексна оцінка рівня захисту комерційної таємниці в організації. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами.* 2017. № 2. (1235). С. 23-28.
7. Гринько Т.В., Коновалова А.С. Теоретично-методичні аспекти оцінювання економічної безпеки підприємства. *Причорноморські економічні студії*, 2019. Вип. 41. С. 94-99.

Крохмаль І. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Діяльність підприємства не можна уявити без продуктивності праці. Тому що продуктивність праці грає важливу роль в діяльності підприємства. Важливим елементом продуктивності праці є використання персоналу виробництва. Згідно з визначенням вчених персонал виробництва являє собою сукупність фізичних осіб які набули інтелектуальних здібностей в процесі виробництва. Персонал будь-якого підприємства можна охарактеризувати як сукупність працівників виробництва які набули професіональних навичок та знань в процесі виробництва. Ознака результативності праці на підприємстві визначає період часу, протягом якого працівник виготовляє певний конкретний товар.

Підвищення продуктивності праці на підприємстві є основним завданням будь якого підприємства на сьогоднішній день. На мою думку більшість українських підприємств відстають від американських та європейських. Але українські підприємства знаходять можливості вдосконалення праці для створення кращого продукту при менших затратах праці воно і є ознакою продуктивності праці. Тобто, щоб знайти шляхи підвищення продуктивності праці потрібно виокремити фактори що визначають її рівень. Вони поділяються на: соціальні, організаційні, технічні та економічні фактори.

До організаційних факторів відносять:

1. Розподіл праці між персоналом.
2. Структуру персоналу.